

“OXFORD DICTIONARY OF IDIOMS” ADLI SÖZLÜKTEKİ “R” HARFİNİN ALTINDA BULUNAN DEYİMLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

 Necmi AKYALÇIN*

ÖZET

Söz varlığı; bir dilin içindeki deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler vb. ögelerden oluşmaktadır. Her dildeki deyimler; sayıca farklıdır. Bir dilin söz varlığı çalışması, deyimler olmadan düşünülemez. Sayıları değişiklik gösterse de deyimler, her dilin söz varlığında yer almaktadır. Her dilde deyimler üzerinde yapılmış çalışmalar vardır. Bu çalışmalardan en önemlileri sözlüklerdir. Deyimler sözlüklerinin hazırlandığı dillerden biri de İngilizcedir. “Oxford Dictionary of Idioms” bu çalışmalardan birisidir. İncelendiğinde bu sözlükte deyim olmayan söz öbeklerinin de deyim olarak değerlendirildiği görülecektir. Çalışmanın evrenini, bu deyimler Sözlüğü, konusunu ise sözlüğün “R” harfi altındaki deyim olarak değerlendirilebilecek madde başları oluşturmaktadır. A, B, C, D, E, F, G, H, I, İ, J, K, L, M, N, O ve P harflerinin madde başları, daha önceki X (on) makalede incelenmiştir. Bu çalışma, önceki X (on) çalışmanın devamı niteliğinde olduğundan, bundan önceki çalışmalardaki saptama ve değerlendirmeler doğrultusunda “R” harfi ele alınmıştır. 322 söz öbeğinin içerisinde 121 söz öbeğinin deyim olabileceği değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: deyimler, Oxford Dictionary of Idioms, XI

An Assessment On Idioms Under the Letter “R” In The Dictionary of “Oxford Dictionary of Idioms”

ABSTRACT

Vocabulary; idioms, proverbs, reduplications, pattern words etc. in a language. consists of elements. Idioms in every language are numerically different. Vocubular study of a language is unthinkable without idioms. Although their number varies, idioms are present in the vocabulary of every language. There are studies on idioms in every language. The most important of these studies are dictionaries. One of the languages in which idioms dictionaries are prepared is English. “Oxford Dictionary of Idioms” is one of these studies. When examined, it will be seen that phrases that are not idioms in this dictionary are also considered as idioms. The universe of the study is the Dictionary of these idioms, and the subject is the headlines that can be considered as the idiom under the letter "R" in the dictionary. The headings of the letters A, B, C, D, E, F, G, H, I, İ, J, K, L, M, N, O and P were examined in the previous X (ten) articles. Since this study is a continuation of the previous X (ten) studies, the letter "R" has been discussed in line with the determinations and evaluations in previous studies. It was evaluated that 121 phrases out of 322 phrases could be idioms.

Key Words: idioms, Oxford Dictionary of Idioms, XI

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çanakkale / TÜRKİYE, nakyalcin@gmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Akyalçın, N. (2023). “Oxford Dictionary of Idioms” adlı sözlükteki “R” harfinin altında bulunan deyimler üzerine bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(44), 349-361.

<https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1177166>

Gönderim Tarihi / Sending Date: 19 Eylül / September 2022

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 3 Ekim / October 2022

Giriş

Daha önceki X (on) çalışmanın giriş bölümünde belirtilmiş olduğu gibi ister o dilde oluşmuş ster diğer dillerden o dile alıntı yapılmış olsun; dünyadaki tüm dillerin söz varlığında deyimler ile karşılaşmaktadır. Deyimlerin söz varlığındaki sayısı elbette ki dilden dile farklılık göstermektedir. Daha önce yapılmış deyim tanımlarına bakıldığında aralarında görece farklılıklar olduğu görülse de çoğu güncel deyim tanımının ortak noktası, deyim oluşturulan sözcüklerin sahip oldukları gerçek, yan, terim vb. anlamlarından uzaklaştıkları düşüncesidir. Bu düşünce, belli başlı deyim tanımları dikkate alınarak çalışmada konu edilmiş ve çalışmada yer verilen “R” harfinin madde başları içerisinde deyim olarak değerlendirilebilecek söz öbekleri, bu tanımlar doğrultusunda seçilmiştir. Bu tanımlar şunlardır:

“*Deyimler, düşünce, kavram, nesne ve kişilerin durumlarını, özelliklerini yansıtmak için kullanılan ve gerçek anlamının dışına çıkmış özel anlam/anlatım boyutuyla kalıplaşmış söz öbekleridir.*” (Akyalçın, 2012: 10)

“*Bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.*” (Aksoy, 2020: 50)

“*deyim (Alın. Ausdruck, &densart; Fr. locution; İng. locution, idiom; Osm. tabir): Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği: Abayı yakmak, aşağıdan almak, bağına taş basmak, buluttan nem kapmak, çileden çıkmak, dalga geçmek, el ele vermek, karşı gelmek, mercimeği fırına vermek, nalları dikmek, saman altından su yürütmek, üç buçuk atmak, yasak savmak, yüzgöz olmak, zılgıt vermek vb.*” (Korkmaz, 1992: 43)

“*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir: “Bu deyim seni korkutmasın. Çünkü fazlasıyla basit bir şeyden bahsediyorum.” - İhsan Oktay Anar*” (TDK, 2022)

“*An idioms is a groups of whose meaning as a group is different from the meanin those words would have if you considered each one separately.*” (Longman, 2002: V)

(Çeviri: Deyimler, bir grup olarak anlamı, her birini ayrı ayrı ele alırsanız, bu kelimelerin sahip olacağı anlamdan farklı olan gruplardır.)

Çalışmanın amacı, yukarıdaki tanımlar doğrultusunda deyim özelliği taşıyan yapılara ilişkin ulaşılabilecek en doğru sayısal verilere ulaşabilmektir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta daha vardır; o da sözlüğün giriş kısmında kısa birkaç cümle ile sözlüğün içerisinde deyim dışında söz öbeklerinin de yer aldığı söylenmiş olmasıdır. Ancak, hem sözlüğün adı “idiom dictionary” yani deyimler sözlüğüdür hem de söz öbeklerinin altında hangi tür söz öbeği olduğu açıkça belirtilmemiştir. Bilindiği üzere makaleler çoğu zaman yazıldıkları alandaki bir sorun zemininde şekillenirler. Bu konunun seçilmesindeki temel sorun da herhangi bir sözlükte deyim olmayan/olamayacak söz öbeklerinin bulunması değil; başlığında deyimler sözlüğü yazan bir sözlükte bu türden söz öbeklerinin çok fazla yer aldığını ortaya koymaktır.

Burada, çalışmanın konusu sözlükbilim alanına girdiği için sözlükbilim alanına ve sözlük hazırlanırken dikkat edilmesi gereken noktalara dikkat çeken veya bu konuda tanınmış önemli isimlerin çalışmalarına da değinme gereği duyulmuştur. Sözlükbilim, çok geniş ve kapsamlı bir konudur. Sözlüklerin bir dilin hazineleri olduğu ve her dil içerisinde farklı farklı konularda hazırlanmış birçok sözlük olduğu düşünüldüğünde bu durum daha iyi anlaşılacaktır. Türkiye’de bu konuyla ilgili çalışma yapan, Şükrü Haluk Akalın, Erdoğan Boz, Ezgi Aslan, Ferdi Bozkurt, Mehmet Kaynak vb. isimler önemli araştırmacılarıdır.

Şükrü Haluk Akalın (Akalın, 2010), sözlük bilim konusuna çalışmalarında yer veren isimlerden biridir. “*Sözcük Bilimi ve Sözlükçülük*” adlı çalışmasında sözcük bilimin tanımından ve kapsamından söz ederek sözlükçülük konusuna değinir.

Erdoğan Boz, “*Sözlük Bilimi Yazıları 1*” adlı kitabında bu konudaki çalışmalarını bir araya getirmiştir (Boz, 2011). Ayrıca “*Türk Sözlükbiliminin Problemleri*” adlı makalesinde Sözlükbilimi alanında karşılaşılan sorunlara dikkat çekmiştir (Boz, 2012). Daha sonra “*Türk Dilinin Çağdaş Sorunları ve Çözüm Önerileri*” adlı kitabında da bu konuya değinmiştir (Boz, 2019). E. Boz, bu vb. çalışmalarıyla sözlükbilim alanında Türkiye’deki önemli isimler arasındadır.

Ezgi Aslan, “*Sözlükleri Oluşturan Temel Yapılar (Terim ve Tanım Denemeleri)*” (Aslan, 2020a), “*Tarihî Sözlüklerin Tanım ve Tanıklarında Metinlerarasılık*” (Aslan, 2020b) vb. çalışmalarıyla bu konuda adı geçen isimler arasındadır.

Ezgi Aslan, sözlükbilimdeki terim kavramı hakkında şunlardan bahseder:

“*Riggs’in 1983’te Uluslararası Sözlükbilimi Konferansında sunduğu bildirisi “Sözlükbilimciler sözlük hazırlarken ve sözlükle ilgili teknik sorunları tartışırken kullandıkları terimlerden memnunlar mı?... Farklı ülkelerde, yayınevlerinde ya da akademik toplantılarda bu terimlerle kolaylıkla iletişim kurabiliyorlar mı?” tümceleriyle başlar. Terim konusundaki kaygıların dile getirildiği bu konuşmada terimlerde anlam belirsizliği, terim fazlalığı ve yeni kavram alanı oluşturmadaki sıkıntılar dile getirilmiştir.*” (Aslan, 2020a: s. 157)

Ferdi Bozkurt (Bozkurt, 2017) “*Sözlükleşme: Genel Sözlükler İçin Sözlük Birim Seçimi*” adlı kitabıyla bu konudaki önemli isimlerden biridir.

Mehmet Kaynak (Kaynak, 2021), “*Ana Çizgileriyle Sözlük Bilimi ve Türk Sözlükçülüğü*” adlı çalışması ise bu konuda yapılmış güncel çalışmalar arasındadır.

Yabancı kaynaklara bakıldığında ise, Svensén (Svensén, 2009), Hartmann (Hartmann, 1983) (Hartmann & James, 1998), Bergenholtz (Bergenholtz, 2013) vb. araştırmacılar ile karşılaşmaktadır.

Bergenholtz, sözlükler hakkında şunları söyler:

“*Metin algılama, metin üretimi veya çevirisi ile ilgili bir yardıma ihtiyaç duyulduğunda ya da sadece bir sözcük veya sözcük dizisi hakkında bilgi alınmak istendiğinde danışılabilen, özgün konular veya dil öğeleriyle ilgili sözlük maddelerini ve muhtemelen birçok harici metni de içeren ve her biri özgün bir sözlük tanımıyla ilişkili birçok sözlükten oluşan sözlükbilimsel başvuru çalışmasıdır.*” (Bergenholtz, 2013: 19)

Yukarıdaki isimlerin çalışmaları ve sözlükbilim alanına verdikleri önem göz önüne alındığında sözlükbilim hakkında yapılan çalışmaların önemi ve bu alana yaptıkları katkılar daha iyi anlaşılacaktır.

Bu tanım ve açıklamalar doğrultusunda seçilmiş olan aşağıdaki örnekler “*Oxford Dictionary of Idioms*” adlı sözlüğün “r” harfi altındaki maddebaşlarından deyim olma özelliği gösterdiği düşünülen söz öbekleridir. Geri kalan 201 yapının yukarıda verilen deyim tanımları da göz önüne alındığında deyim özelliği göstermediği ortadadır. Bundan dolayı deyim olmayan yapılar olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede deyim olarak değerlendirilen söz öbekleri aşağıdaki gibidir:

1) Buy the rabbit: Tavşan satın almak.

- Kötü gider, daha kötü gelir. (s. 235)

- 2) Pull (or bring) a rabbit out of the (or a) hat: Şapkadan tavşan çıkarmak.
- Tesadüfi olan ve el çabukluğu veya aldatma içerebilen bir eylemi tanımlamak için kullanılır. (s. 235)
- 3) Work the rabbit's foot on: Tavşan ayağı üzerinde çalışmak.
- Dolandırmak veya oyuna getirmek. (s. 235)
- 4) At rack and manger: Rafta ve yemlikte.
- Bolluk ve bereket ortasında. (s. 235)
- 5) On the rack: İşkence sehbası üstünde (olmak).
- Yoğun bir sıkıntı veya zorlanma yaşamak. (s. 235)
- 6) Rack your brains (or brain): Beyni rafa kaldırmak.
- Bir şeyi düşünmek veya hatırlamak için büyük çaba göstermek. (s. 235)
- 7) Chew the rag: Paçavrayı çiğnemek. (s. 235)
- Genellikle uzun uzun, yavaş bir şekilde sohbet etmek. (s. 52)
- 8) Lose your rag: Paçavranı kaybetmek.
- Ateşini kaybetmek. (s. 235)
- 9) Part brass rags with: Parça pirinç paçavralar.
- Kavga etmek ve bir arkadaşlığı koparmak. (s. 235)
- 10) A red rag to a bull: Bir boğaya kırmızı bez (olmak). (s. 236)
- Birini kışkırtacağı veya kızdıracacağı kesin olan bir nesne, söz veya eylem. (s. 240)
- 11) Take the rag off the bush (or hedge): Paçavrayı çalıdan (veya çitten) çıkarmak.
- Her şeyi veya herkesi aş. (s. 236)
- 12) Go off the rails: Raydan çıkmak.
- Garip, anormal veya çilginca kontrolsüz bir şekilde davranmaya başlayın. (s. 236)
- 13) On the rails: Rayda.
- 1) Normal veya düzenlenmiş bir şekilde davranmak veya çalışmak; 2) (bir yarış atı veya jokey) iç çite en yakın yarış pistinde bir pozisyonda. (s. 236)
- 14) It never rains but it pours: Asla yağmur yağmaz ama yağar.
- Talihsizlikler veya zor durumlar hızlı bir şekilde birbirini takip etme veya aynı anda gelme eğilimindedir. (s. 236)
- 15) Rain on someone's parade: Birinin geçit töreninde yağmur (olmak).
- Birinin bir fırsattan zevk almasını engellemek veya olay; birinin planlarını bozmak. (s. 236)
- 16) Right as rain: Yağmur kadar doğru.
- (bir kişinin) özellikle küçük bir hastalık veya kazadan sonra mükemmel bir şekilde fit ve iyi durumda olması. (s. 236)

- 17) At the end of the rainbow: Gökkuşağının sonunda.
- Çok aranan, ancak elde edilmesi imkânsız olan bir şeye atıfta bulunmak için kullanılır. (s. 236)
- 18) Chase rainbows (veya gökkuşağını): Gökkuşaklarını kovalamak.
- Hayali bir hedefin peşinden gitmek. (s. 236)
- 19) Take a rain check: Yağmur kontrolü yapmak.
- Bir teklifi kibarca reddederken, daha sonra kabul edebileceğinizi ima ederek söylemek. (s. 236)
- 20) Raise the devil: Şeytanı yükseltmek. (s. 237)
- Gürültülü bir rahatsızlık yaratmak. (s. 77)
- 21) Raise a dust: Bir toz kaldırmak.
- 1) kargaşaya neden olmak. 2) gerçeği gizlemek. (s. 237)
- 22) Rise the wind: Rüzgârı kaldırmak.
- Bir amaç için parayı elde etmek. (s. 237)
- 23) Rake over (old) coals (or rake over the ashes): (Eski) kömürleri tırmıklamak.
- çoktan unutulmuş bir olayın hatırasını canlandırmak. (s. 237)
- 24) Beat the rap: Suçu pataklamak.
- Bir suçtan dolayı alınan cezadan beraat etmek veya kurtulmak. (s. 237)
- 25) Blow a raspberry: Bir ahududu üfleme.
- Dudaklarınızla alaycı veya küçümseyici bir ses çıkarmak. (s. 238)
- 26) Rattle someone’s cage: Birinin kafesini sallamak.
- Genellikle kasıtlı olarak, birinin kızgın veya sinirli hissetmesini sağlamak. (s. 238)
- 27) Rattle sabres: Çıngıraklı kılıçlar.
- Saldırgan harekete geçmekle tehdit etmek. (s. 238)
- 28) Come the raw prawn: Çiğ karidese gelmek.
- Birini aldatmaya çalışmak. (s. 238)
- 29) On a razor’s edge: Bıçak sırtında (olmak). (s. 238)
- Gergin bir durumda, özellikle başarı ve başarısızlık arasında hassas bir şekilde dengelenmiş biri. (s. 162)
- 30) Read someone like a book: Birini kitap gibi okumak.
- Birinin düşüncelerini ve amaçlarını açık veya kolay bir biçimde anlayabilmek. (s. 238)
- 31) Ream someone’s ass (or butt): Birinin kığını parçalamak.
- Birini eleştirmek veya azarlamak. (s. 239)
- 32) Reap the harvest (or fruits) of: Hasadı toplamak.
- Sonuçlarına veya semeresine katlanmak. (s. 239)

- 33) Rear it's head: Başını arkaya koymak.
- (Hoş olmayan bir konuda) ortaya çıkmak, kendini göstermek. (s. 239)
- 34) Recharge your batteries: Pillerini şarj etmek.
- Bir süre dinlenerek ve gevşeyerek gücünüzü ve enerjinizi yeniden toplamak. (s. 239)
- 35) Put (or set) the record straight: Plağı düz koymak.
- Yanlış bildirilen olayların gerçek versiyonunu vermek, yanlış anlamayı düzeltmek. (s. 239)
- 36) In the red: Kırmızıda (olmak).
- Borçlu olmak, fazla para çekmek, para kaybetmek. (s. 240)
- 37) (Like) a red rag to a bull: Bir boğaya kırmızı bez (gibi) (olmak). (s. 240)
- Birini kışkırtacağı veya kızdıracacağı kesin olan bir nesne, söz veya eylem. (s. 240)
- 38) See red: Kırmızı görmek.
- Birden çok sinirli olmak. (s. 240)
- 39) A broken red: Kırık bir kırmızı.
- Zayıf veya etkisiz bir kişi, özellikle de desteğine güvenmenin aptalca olduğu biri. (s. 240)
- 40) Keep a tight rein on: Dizginleri sıkı tutmak.
- Üzerinde sıkı kontrol uygulamak, çok az özgürlüğe izin vermek. (s. 240)
- 41) Reinvent the Wheel: Tekerleği yeniden icat etmek.
- Hâlihazırda var olan bir şeyi yaratmak veya daha önce yapılmış bir şeyi yapmak için çok fazla zaman veya çaba harcamak. (s. 240)
- 42) Rest on your laurels: Defne üzerinde dinlenmek. (s. 241)
- Üstün konumunuzu bir rakibe kaybetmemeye dikkat etmek. (s. 168)
- 43) The reverse of the medal: Madalyonun öbür yüzü. (s. 241)
- Bir meselenin karşıt görüşü. (s. 186)
- 44) Go to your reward: Ödülüne gitmek.
- Ölmek. (s. 241)
- 45) Have had the Richard: Richard'a sahip olmak.
- Onarılmaz biçimde hasar almak. (s. 241)
- 46) Ride for a fall: Düşmek için binmek.
- Yenilgiye veya başarısızlığa davetiye çıkaran pervasız veya kibirli bir biçimde hareket etmek. (s. 242)
- 47) Ride herd on: Sürüye binmek.
- Göz kulak olmak. (s. 242)
- 48) Ride high: Yüksekçe binmek.
- Başarılı olmak. (s. 242)

- 49) Ride off into the sunset: Günbatımına doğru yola çıkmak.
- Bir şey için mutlu bir sonuca ulaşmak. (s. 242)
- 50) Ride on someone’s coat-tails: Birinin paltosuna binmek. (s. 242)
- Başkasının başarısından haksız yere yararlanmak. (s. 57)
- 51) Ride shotgun: Çifte kullanmak.
- 1) Bir aracın sürücüsünün yanındaki koltukta muhafız olarak seyahat etmek.; 2) Bir aracın yolcu koltuğuna oturmak.; 3) Koruyucu olarak hareket etmek. (s. 242)
- 52) Put (or set) someone right: Birini yola koymak.
- 1) Biriini sağlığına kavuşturmak.; 2) Birinin bir durumun gerçeklerini anlamasını sağlamak. (s. 242)
- 53) Bow down in the house of Rimmon: Rimmon’oun evinde eğilmek. (s. 243)
- Bir ilkeye sözde hizmet etmek; ilkelerinizi uygunluk uğruna feda etmek. (s. 35)
- 54) Hold the ring: Yüzüğü tutmak.
- Bir anlaşmazlığı veya uyuşmazlığı karışmadan izlemek. (s. 243)
- 55) Ring down (or up) the curtain: Perdeyi kapatmak (veya açmak).
- Bir girişimin veya olayın sonunu (veya başlangıcını) işaretlemek. (s. 243)
- 56) Ring the knell of: Çanını çalmak. (s. 243)
- sona erdiğini bildirmek veya müjdelemek. (s. 162)
- 57) Ring off the hook: Kancayı çalmak.
- (bir telefonun) gelen aramaların çok sayıda olması nedeniyle sürekli çalması. (s. 243).
- 58) Let rip: Yırtmaya izin vermek.
- 1) bir şey yapmak veya şiddetle veya kısıtlama olmaksızın ilerlemek. 2) kendinizi şiddetle veya öfkeyle ifade etmek. (s. 243)
- 59) Rise from the ashes: Küllerden yeniden doğmak.
- Yıkımın yenilenmesi. (s. 243)
- 60) Rise to the bait: Yem atmak.
- Bir provokasyona veya ayartmaya tam olarak amaçlandığı gibi tepki vermek. (s. 243)
- 61) Someone’s star is rising: Birinin yıldızı parlamak.
- Birileri giderek daha başarılı veya popüler hale gelmek. (s. 275)
- 62) Put on the Ritz: Ritz’i giymek.
- Bir lüks veya savurganlık gösterisi yapmak. (s. 243)
- 63) Sell someone down the river: Nehrin aşağısında birini satmak.
- Özellikle kendine fayda sağlamak için birine ihanet etmek. (s. 244)
- 64) Up the river: Nehrin yukarısında.
- Hapishaneye veya hapishanede. (s. 244)

- 65) All roads lead to Rome: Tüm yollar Roma'ya çıkmak. (s. 244)
- Aynı hedefe veya sonuca ulaşmanın birçok farklı yolu vardır. (s. 246)
- 66) Down the road: Yolun aşağısında.
- Gelecekte. (s. 244)
- 67) Between a rock and a hard place: Bir kaya ve sert bir yer arasında.
- Eeşit derecede zor veya hoş olmayan iki alternatifle karşı karşıya kaldığınız durum. (s. 244)
- 68) Get your rocks off: Taşlarınızı çıkarmak.
- 1) orgazm olmak.; 2) zevk veya tatmin elde etmek. (s. 244)
- 69) On the rocks: kayaların üzerinde.
- 1) (bir ilişkinin veya girişimin) zorluklarla karşılaşması ve muhtemelen başarısız olması. 2) (bir içecek) seyreltilmeden ve buz küpleriyle servis edilir. (s. 244)
- 70) Make a rod for your own back: Kendi sırtınız için bir çubuk yapmak.
- Daha sonra kendinize zorluk çıkaracak bir şey yapmak. (s. 245)
- 71) Rule someone or something with a rod of iron: Birini veya bir şeyi demir çubukla yönetmek.
- Birini veya bir şeyi çok katı veya sert bir şekilde kontrol edin veya yönetmek. (s. 245)
- 72) On a roll: Silindir üzerinde (olmak).
- Uzun süreli bir başarı veya iyi şans büyüğü yaşamak. (s. 245)
- 73) A roll in the hay (or the sack): Samanda (veya çuvalda) bir rulo.
- Bir cinsel ilişki eylemi. (s. 245)
- 74) A roll Jack Rice couldn't jump over: Jack Rice'in üzerinden atlayamadığı bir rulo.
- Büyük miktarda para. (s. 245)
- 75) Roll with the punches: Yumruklarla yuvarlanmak.
- 1) (bir boksörün) etkisini azaltmak için vücudunu rakibin darbelerinden uzaklaştırmak, 2) kendini zor veya olumsuz koşullara adapte etmek. (s. 245)
- 76) A Roman holiday: Bir Roma tatili.
- Başkalarının ıstırabından veya rahatsızlığından zevk veya kâr elde edilen bir fırsat. (s. 246)
- 77) All roads lead to Rome: Tüm yollar Roma'ya çıkmak. (s. 246)
- Aynı hedefe veya sonuca ulaşmanın birçok farklı yolu vardır. (s. 246)
- 78) Go through (or hit) the roof: Çatıdan geçmek (veya vurmak).
- 1) (fiyatlar veya rakamlar) aşırı veya beklenmedik yüksekliklere ulaşmak; fahiş olmak, 2) aniden çok sinirlenmek. (s. 146)
- 79) The roof falls in: Çatı çöküme.
- Bir felaket meydana geliyor; her şey ters gidiyor. (s. 246)
- 80) In a smoke-filled room: Duman dolu bir odada.
- (siyasi pazarlık veya karar verme) daha açık veya demokratik bir şekilde değil, küçük bir etkili insan grubu tarafından özel olarak yürütülen. (s. 246)

- 81) No (or not) room to swing a cat: Bir kediyi sallayacak yer yok (veya yok).
- Çok dar bir alana atıfta bulunmak için kullanılır. (s. 246)
- 82) Room at the top: En üstteki oda.
- Seçkin bir gruba veya bir mesleğin en üst sıralarına katılma fırsatı. (s. 246)
- 83) Put down roots: Kök salmak.
- Belirli bir yerde yerleşik bir yaşam sürmeye başlayın. (s. 246)
- 84) Strike at the root (or roots): Köke (veya köklere) vurmak.
- Üzerinde potansiyel olarak yıkıcı bir etkiye sahip (olmak). (s. 247)
- 85) Take root: Kök almak.
- Sabit veya yerleşik olmak. (s. 247)
- 86) Give someone enough rope (or plenty of rope): Birine yeterince ip (veya yeterince ip) vermek.
- Bir kişiye kendi çöküşünü gerçekleştirme için yeterli hareket özgürlüğü vermek. (s. 247)
- 87) Know the ropes: İpleri bilmek. (s. 247)
- Bir şeyin nasıl yapıldığını tam olarak öğrenmek. (s. 164)
- 88) Money for old rope: Eski ip için para. (s. 247)
- 1) Çok az çabayla veya hiç çaba göstermeden kazanılan para. 2) Kolay bir görev. (s. 191)
- 89) On the ropes: İp üzerinde.
- Çaresiz bir durumda; yakın bir çöküş veya yenilgi durumunda. (s. 247)
- 90) A rope of sand: Kum ipi.
- Yalnızca yanıltıcı güvenlik veya tutarlılık sağlayan bir şeye imada kullanılır. (s. 247)
- 91) Come up roses: Güller yaklaşıyor.
- (bir durumun) çok elverişli bir şekilde gelişmesi. (s. 247)
- 92) Come up smelling of roses: Gül koklayarak çıkmak. (s. 247)
- İtibarın bozulmadan zor bir durumdan şanslı bir kaçış yapmak. (s. 268)
- 93) Smell the roses: Gülleri koklamak. (s. 247)
- İtibarınız bozulmadan zor bir durumdan şanslı bir kaçış yapmak. (s. 268)
- 94) Under the rose: Gülün altında (olmak).
- Güvenle; gizlilik taahhüdü altında. (s. 247)
- 95) The rot sets in: Çürüme başlamak.
- Hızlı bir biçimde art arda (genellikle açıklanamayan) başarısızlıklar başlamak. (s. 247)
- 96) Rough around the edges: Kenarlarda pürüz (olmak).
- Birkaç kusura sahip olmak. (s. 247)
- 97) The rough edge (orside) of your tongue: Dilinizin pürüzlü kenarı (ya da tarafı).
- Azarlamak. (s. 247)

98) Rough edges: Pürüzlü kenarlar.

- Birinde veya bir şeyde temelde tatmin edici olan hafif kusurlar. (s. 247)

99) Take the rough with the smooth: Pürüzsüz olanı almak.

- Hayatın iyi yanı sıra zor veya hoş olmayan yönlerini de kabul etmek. (s. 248)

100) Ride roughshod over: Kaba sürüş yapmak.

- Başkalarını kibirli bir şekilde umursamadan kendi planlarınızı veya dileklerinizi gerçekleştirmek. (s. 248)

101) Round the bend: Virajı yuvarlamak. (s. 248)

- Çılgın, deli. (s. 21)

102) A square peg in a round hole: Yuvarlak bir delikte kare çivi. (s. 248)

- Yeteneklerine veya karakterlerine uygun olmayan bir durumda olan kişi. (s. 216)

103) Rub someone's nose in something (or rub it in): Birinin burnunu bir şeye sürtmek {veya ovalamak}.

- Vurgulayarak veya tekrar tekrar birinin dikkatini utanç verici veya acı verici bir gerçeğe çekmek. (s. 248)

104) Rub shoulders: Sırtını ovalamak.

- Başka bir kişiyle ilişki kurmak veya temasa geçmek. (s. 248)

105) Rub someone (up) the wrong way: Birini (yukarı) yanlış şekilde ovmak.

- Birini sinirlendirmek veya itmek. (s. 248)

106) Cross the Rubicon: Rubicon'u geçmek.

- Geri dönülmez bir adım atmak. (s. 248)

107) Ruffle someone's feathers: Birinin tüylerini kabartmak.

- Birinin sinirlenmesine veya üzülmesine neden olmak. (s. 249)

108) Smooth someone's ruffled feathers: Birinin dalgalı tüylerini yumuşatmak.

- Yatıştırıcı kelimeler kullanarak birini daha az sinirlendirmek veya kızdırmak. (s. 249)

109) Pull the rug (from under someone): Halıyı çekmek. (birinin altından).

- Birinin desteğini aniden geri çekmek. (s. 249)

110) Rule the roost: Tüneği yönetmek.

- Tam kontrol altında olmak. (s. 249)

111) Be run off your feet: Ayaklarınız yerden kesilsin.

- Son derece meşgul olun. (s. 249)

112) (Try to) run before you can walk: Yürümeye başlamadan önce (deneyin) koşmak.

- Gerekli temel becerileri kazanmadan önce zor bir şeyi denemek. (s. 249)

113) Run dry: Kuru çalışmak.

- (özellikle bir para veya bilgi kaynağı) tamamen tükenmek. (s. 249)

114) Run the gauntlet: Eldiveni çalıştırmak. (s. 249)

- Bir hedefe ulaşmak için korkutucu veya tehlikeli bir kalabalık, yer veya deneyimden geçmek. (s. 121)

115) Run high: Yüksekte koşmak.

- Güçlü veya çalkantılı olmak. (s. 249)

116) Run into the sand: Kum tanesine koşmak.

- Hiçliğe gelmek. (s. 249)

117) Run rings round: Halkaların etrafında koşmak. (s. 250)

- Birini çok kolay bir şekilde sınıflandırmak veya alt etmek. (s. 243)

118) Run with the hare and hunt with the hounds: Tavşanla koşmak ve tazılarla avlamak. (s. 250)

- Bir çatışmada veya anlaşmazlıkta her iki tarafla da iyi ilişkiler içinde kalmaya çalışmak. (s. 137)

119) Read the runes: Rünleri okumak.

- İlgili tüm önemli faktörleri analiz ederek bir durumun sonucunu tahmin etmeye çalışmak. (s. 250)

120) Do a runner: Bir koşucu yapmak.

- Özellikle bir şey için ödeme yapmaktan kaçınmak veya bir yerden kaçmak için aceleyle çıkmak. (s. 250)

121) Take a running jump: Koşarak zıplamak.

- Birini öfkeyle reddederken veya onunla aynı fikirde olmadığına kullanılır. (s. 250)

Sonuç

Daha önceki X (on) çalışmada yapılan açıklamalarda olduğu gibi bu çalışmada da görülüyor ki belli başlı deyim tanımları dikkate alınarak bir inceleme yapıldığında “Oxford Dictionary of Idioms” adlı sözlüğünün madde başları arasında deyim olmayan veya olamayacak özellikte söz öbekleri yer almaktadır. Çalışmanın temel amacı; giriş bölümünde de belirtildiği gibi söz konusu sözlükte deyim olmayan söz öbeklerinin yer almasını eleştirmek değil; kapağında deyimler sözlüğü yazan bir sözlükte bu türden söz öbeklerinin yer almasına dikkat çekmek ve gerçekten deyim olma özelliğine sahip söz öbeklerinin mümkün olduğunca doğru sayısal verilerle ortaya konmasına yardımcı olmaktır. Bu düşünce ve yaklaşımlarla yapılan incelemeler sonucunda; “R” harfindeki 322 madde başının 121 adeti deyim olarak değerlendirilebilecek özelliktedir. Bu madde başlarının % 37’sinin deyim olduğu anlamına gelmektedir. Bu sonuca %5 gibi bir yanılma payı da eklendiğinde % 42 gibi bir sonuca ulaşılacaktır. Sayısal veriler göz önünde bulundurulduğunda; kapağında “Deyimler Sözlüğü” yazan sözlükte, deyim olarak değerlendirilebilecek söz öbeklerinin sayısının ciddi oranda düşük olduğu söylenebilir. Sözlüğün deyim olmayan yapıları da içerdiği sözlüğün giriş bölümünde belirtilmiş olsa da sözlüğün belli bir yerinde bu duruma ilişkin doyurucu bir açıklama yapılsa ve sözlüğün içindeki her madde başının yanına söz öbeğinin deyim olup olmadığı bir biçimde belirtilseydi sorun büyük bir oranda ortadan kalkabilirdi. Ancak söz konusu sözlükte böyle bir yol izlenmemiştir. Ulaşılan sayısal sonuçlar da bu durumu kanıtlar özelliktedir. Daha sonra yazılması öngörülen makalelerde, bu durum diğer madde başları bağlamında da ele alınmaya devam edilecektir.

Bilgi Notu

Makale, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Kaynakça

- Akalın, Ş. H. (2010). Sözcük bilimi ve sözlükçülük. *Türk Dili*, (698), 162-169.
- Aksoy, Ö. A. (1998). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II*. İnkılap Kitabevi.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin anlamsal zenginlikleri deyimlerimiz*. Eğiten Kitap.
- Aslan, E. (2020a). Sözlükleri oluşturan temel yapılar (Terim ve tanım denemeleri). *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9(23), 155-169.
- Aslan, E. (2020b). Tarihî sözlüklerin tanım ve tanıklarında metinlerarasılık. *Dilbilim Dergisi*, (35), 15-26.
- Bergenholtz, H. (2013). What is a dictionary (Lexikos, 22, 20-30.). (Çev: E. Corga), *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (10), 7-21.
- Boz, E. (2011). *Sözlük bilimi yazıları 1*. Gazi Kitabevi.
- Boz, E. (2012). Türk sözlükbiliminin problemleri. *Turkish Studies*, 7(4), 13-20.
- Boz, E. (2019). *Türk dilinin çağdaş sorunları ve çözüm önerileri*. Kesit Yayınları.
- Bozkurt, F. (2017). *Sözlükleşme: Genel sözlükler için sözlük birim seçimi*. Kesit Yayınları.
- Hartmann, R. R. K. (Ed.). (1983). *Lexicography: Principles & practice*. Academic Press.
- Hartmann, R.R.K. & James, G. (1998). *Dictionary of lexicography*. Routledge.
- Kaynak, M. (2021). Ana çizgileriyle sözlük bilimi ve Türk sözlükçülüğü. *Kafdağı Dergisi*, 6(1), 79-101.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Longman pocket idioms dictionary* (2002). Person Education Limited.
- Oxford dictionary of idioms* (2004). Second Edition, Published In The United States By Oxford University Press Inc.
- Redhouse büyük el sözlüğü* (2019). SEV Yayıncılık.
- Svensén, B. (2009). *A handbook of lexicography the theory and practice of dictionary making*. Cambridge University Press.
- Tureng Dictionary and Translation Ltd.* (2022, Mayıs 1) <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2022, Haziran 10). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

EXTENDED ABSTRACT

Vocabulary is a broad and special concept that encompasses all the richness of a language. In this concept, idioms, proverbs, reduplications, pattern words, etc. There are many phrases such as idioms have an important place in these phrases because they are many in number. The number of idioms in each language differs. However, more idioms are encountered in the vocabulary of languages that are spoken in a wide geography and have a large number of speakers. For this reason, special dictionaries have been prepared for idioms in such languages. English is one of the languages in which such dictionaries are prepared. The dictionary named “Oxford Dictionary of Idioms” is also a dictionary of idioms prepared for English. As a result of the examinations, it has been seen that the structures that are not idioms or cannot be idioms are also considered as idioms in the dictionary, despite the words “dictionary of idioms” on the cover of the dictionary. This situation will be better understood when the definitions of idioms made for Turkish in the introduction part of the study and the definition of idioms made by Longman are taken into account. According to these definitions, idioms are special structures that consist of at least two words and pass into a special meaning/expression dimension when evaluated as a whole. The universe of this study is the dictionary of idioms named “Oxford Dictionary of Idioms” and its subject is the clauses that can be idioms under the heading “r” of this dictionary. The entries in the dictionary under the letters a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p have been examined in previous studies and presented with their numerical data. This work is also a follow-up article. Valuable researchers who are curious about the subject can look at other publications. In the study, the headlines under the letter “r” were scanned using the scanning method with the thoughts and approaches in the previous articles, and the structures that could be idioms were revealed with their numerical data, as in other studies. According to the results, out of the 322 items under the letter “r”, only Rise from the ashes “Rise from the ashes”, Rise to the bait “To bait”, Someone’s star is rising “Someone’s star is rising” and so on. It has been seen that 121 structures such as idioms are idioms or have the characteristics of being idioms. When this rate is calculated as a percentage, it corresponds to 37% of 322 items. Even if a 5% margin of error is added to these data, the result will be 42%. It is seen that this rate is quite low for a dictionary that clearly has a dictionary of idioms on its cover. This is very thought provoking. With this study, it is aimed to contribute to vocabulary studies and draw attention to the subject. In later studies, it is aimed to examine the headings under the other letters of the dictionary named “Oxford Dictionary of Idioms”.